

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. Podmurze 10 81-200 Starogard Gdański
tel. 58 22 10 66
e-mail: fapck@p.p.pl; www.zawacka.pl
REGON 1470502736
KRS 0000041692
NIP 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Jan Wataszewski

83-200 Starogard Gd.

konrad Bychowski

200 Starogard Gd.

200 Starogard Gd.
Wokraczek

200 Starogard Gd.

Starogard Gd.
ZJ JON G. P.
Bychowski Konrad
ps. "Krakus"

M-1006/1863 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Bychowski Słomrad

J:W-1006/1863 Pom.

Starogard Gd. Zg. - JOW nr. 3.

I./1. Relacja *k. 1 s. 1-2*

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora *k. 2 s. 1-2*

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 1 s. 1*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 10*

VI. Fotografie *dwa i pół ikonografii*

II. Delacja - Bychowski Komrad:

1. Inf. o działalności Komrada Bychowskiego autorstwa Jana Witaszewskiego, mpis, omys. - data wpływu 19.03.2001 k. 1 s. 1-2

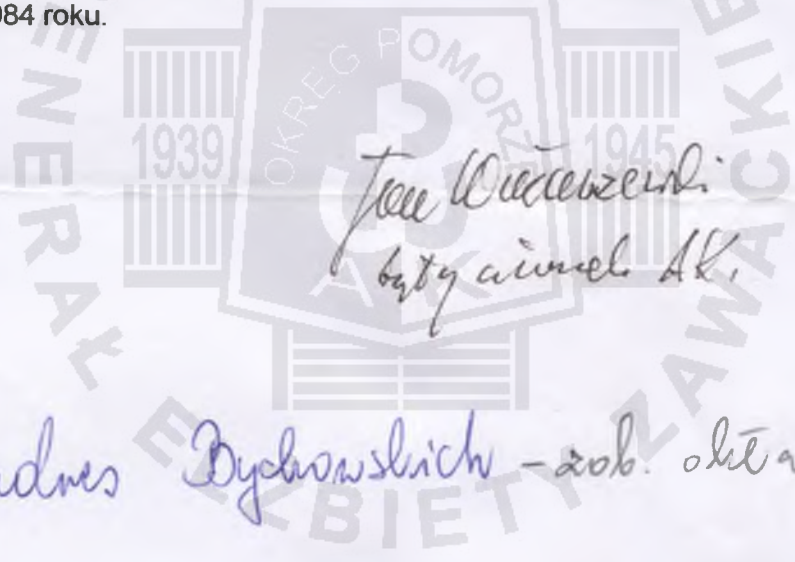
Konrad Bychowski, urodzony 22.03.1922 roku w Chojnicach, jako syn Józefa i Rozalii z domu Urbańskiej. Józef Bychowski był sierżantem w Baonie Strzelców w Chojnicach. W latach 30-tych rodzina Bychowskich przenosi się do Czerska. Sierżant sztabowy Józef Bychowski zostaje tam szefem nowo powstałej Kompanii Obrony Narodowej.

W 1939 roku, po wybuchu wojny synowie Józefa Bychowskiego strzelają do Niemców wkraczających do Czerska. Po tym fakcie Konrad ucieka i ukrywa się. Po jakimś czasie dostaje się do pracy w Schihauwerft - stoczni w Gdańsku, gdzie pracuje przy budowie okrętów podwodnych. Z obawy przed nakryciem ucieka ze stoczni do Starogardu, Tam pracuje jako malarz w firmie malarskiej Niemca Lidtkie, którą prowadził Wili Bukowski, syn żony Lidtkiego. W firmie tej pracowali inni poszukani przez okupanta. 3,

Konrad Bychowski od lipca 1941 roku do 8 lutego 1942 roku mieszkał w Starogardzie, przy Bahnhofstr. 21. Schronienia udzieliła jemu rodzina Wałaszewskich. W tym okresie należał do konspiracyjnej organizacji „Jaszczurka” i do „Gryfa Pomorskiego” pod pseudonimem „Krakus”. Przyjmował do „Gryfa Pomorskiego” Jana Wałaszewskiego. W 1942 roku do domu, w którym mieszkał Konrad przyszło 5-ciu żandarmów i zabralo go. Po aresztowaniu znalazł się w Obozie Koncentracyjnym Stutthoff. Tam otrzymał numer obozowy- 33684. W obozie przebywał do końca wojny. Zbiegł podczas tzw. „Drogi śmierci” - wyprowadzenia jeńców z obozu.

Po wojnie wziął drugi, tym razem już oficjalny ślub z Ireną Wałaszewską (żona Irena, ur.10.04.1922 r. zm.12.10.1981 r. W czasie wojny należała do harcerskiej grupy pomagającej niewolnikom angielskim, francuskim, polskim i radzieckim w Starogardzie).

Zmarł 1.07.1984 roku.

*Jacek Wałaszewski
były członek AK*

adres Bychowskich - zob. ołt rolls

Wpłynęło dnia 29.3. ^{ML}
Ldz. 449 Pom 2001

RODZINA
NASZEGO SP. KONRADA
BYCHOWSKIEGO
i JEJEGO ŻONY HELENY
z domu WŁASZCZEWSKIEJ

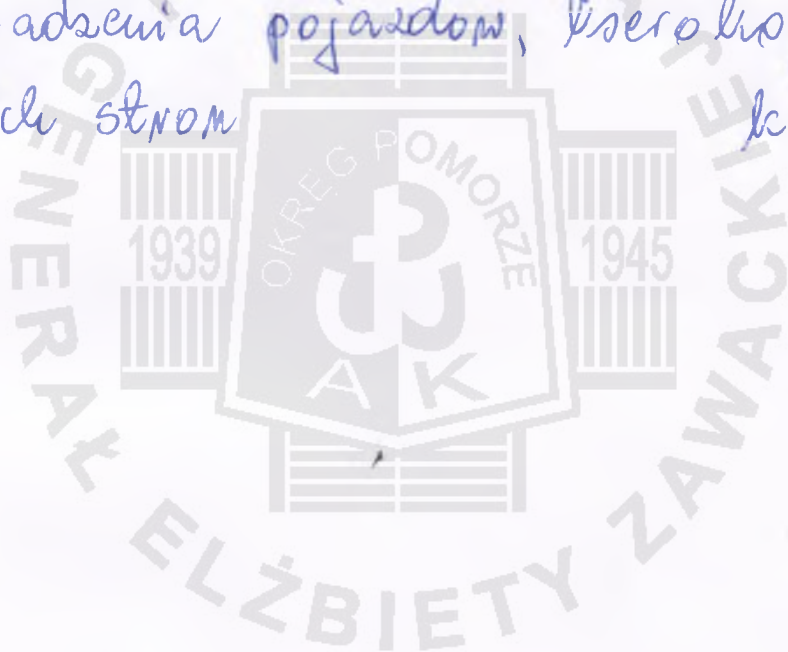
BASIA	ur. 20. I 1943 r.
KONRAD	ur. 30. X 1944 r.
RYSZARD	ur. 5. IX 1946 r.
KRYSTYNA	ur. 6. X 1948 r.
BOŻENA	ur. 24 VIII 1952 r.
PIOTR	ur. 10 IV 1954 r.
ADAM	ur. 17 III 1958 r.

RODZICE URODZENI w 1922 r.
ojciec JAN WŁASZCZEWSKI
matka HELENA z domu BRZEZIŃSKA
OJCIEC ARTYSTA MALARZ
ur. 7. II 1927 r. w CZERSKU

Jan
Właszczyński

1/2. Dokumenty dotyczące reletora: Bychowski
Komrad:

1. Oświadczenie Komrade Bychowskiego,
rękopis, kserokopia z 28. 07. 1977 k. 1 s. 1
nt. działalności Jana Właszewskiego.
2. Dokument - legitymacja Komrade
Bychowskiego uprawniająca do
prowadzenia pojazdów, kserokop.
dwóch stron k. 1 s. 2

Konrad Bychowski „KRAKUS”
82-200 MALBORK ul. Mickiewicza 8/3

Malbork
(miejscowość)

dnia 23 lipca

1977 r. 1

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
wydającego oświadczenie)

Nr leg. ZBoWiD 6162 MALBORK.

Oświadczenie świadka

Jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową): „Gryf Pomorski” wiceci obow. Koncentracyjnego
Stutthof NR OBOZOWY 33684 (wiceci polityczny) Jaszczukowiec

świadom(a) odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów

o s w i a d c z a m

Ob. Jan Witaszewski syn (córka) Franciszka
urodz. dnia 7 lutego 1921 roku w Ciesku woj Bydgoskie
jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową) jako członek Wojskowej Organizacji „Gryf Pomorski” od lipca 1943 r. 1945 roku.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim..... i pełnił(a) funkcję – brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od – do): od 10 lipca 1941 r. członek Taj. Org. „Jaszczukowiec”. Zaprzysiężony do Wojskowej Tajnej Organizacji „Gryf Pomorski” pseudonimem t.j. Konrada Bychowskiego pseud. „KRAKUS” przyjął pseudonim „Rudy”. Brał udział w przygotowaniu do „Gryfa Pomorskiego” zorganizowanego w Stogordzie tajnej grupy harcerskiej stopniowo przekształconej w jednostkę wojskową Polshim, Duszylskim, Trzebuskim i Podlaskim. Celem jako powołanego przez gestapo na otwieranie drzwi od lipca 1941 r. do 8. lutego 1942 r. ukrywał się w domu swoich rodziców przy ul. Hallera 219

ZWIĄZKI
KŁOŁO MIEJSKIE
Plac Słowiański 5
82-200 MALBORK
SEKRETARZ
(przez Zarząd Koła ZBoWiD i władze
w Malborku ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

Konrad Bychowski
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
(funkcja, stanowisko))

malbork

WKLADKA KONTROLNA A

na prawo prowadzenia pojazdów mechanicznych według kategorii mot.
 w ciągu 7 dni od daty zatrzymania pozwolenia

Bychowski Stanisław
 (nazwisko i imię)

Yorek
 (nazwisko matki)

Zamieszkały w Malbork
 ulica Wojciecha
 pozwolenie nr 0031/55
 Oznaczenie 0031/55

Malbork
 Wydział (Kontrola) **Kierownik**
 Został Delimitowany
 Peratrak. Poch. Drog.

14. VIII 1967 r.

Odcinek dojazdowy nr <u>0031/55</u>	Odcinek dojazdowy nr <u>0031/55</u>	Odcinek dojazdowy nr <u>0031/55</u>	Odcinek dojazdowy nr <u>0031/55</u>
Bychowski Stanisław	Bychowski Stanisław	Bychowski Stanisław	Bychowski Stanisław
przez Prezydium Powiatowej Miejskiej, Dzielnicowej Rady Narodowej	przez Prezydium Powiatowej Miejskiej, Dzielnicowej Rady Narodowej	przez Prezydium Powiatowej Miejskiej, Dzielnicowej Rady Narodowej	przez Prezydium Powiatowej Miejskiej, Dzielnicowej Rady Narodowej
Malbork IV	Malbork IV	Malbork IV	Malbork IV

POZWOLENIE
 na prowadzenie pojazdów mechanicznych kategoria motocykli
 Kategoria motocykli
 nr 0031/55

Bychowski Stanisław
 (nazwisko i imię)
Yorek
 (nazwisko matki)

jest kierownikiem od dnia 14. VIII 1967

Malbork, dnia 14. VIII 1967

Malbork, dnia 14. VIII 1967

Malbork, dnia 14. VIII 1967

Przebieg testu do prowadzenia rowerów i wózków jednośladowych, jednośladowych pojazdów mechanicznych i 50 cm³ oraz motocykli z silnikami o tej samej pojemności.

Wardnia Prezydium Powiatowej (Miejskiej, Dzielnicowej) Rady Narodowej

w Malbork

na podstawie protokołu egzaminacyjnego z dnia 14. VIII 1967

Bożena
 (podpis)
 (Folwark)

Adnotacje urzędowe

SERIA B Nr. 081281

Zakład Wydawniczy 2837 - Łódź - IX 54 - 124 000 - Pisma i IV 1967

11. Materiały uzupełniające relacje -
- Bychowski Komrad:

1. Biogram „Bychowski Komrad”, [w:]
Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej
1939-1945, Toruń 2001, w. 5, s. 31-32,
kserokop.

k. 1, s. 1

Bychowski Konrad ps. „Krakus” (1922–1984), członek konspiracyjnej organizacji „Jaszczurka”, potem Związku Jaszczurczego, partyzant „Szyszek” pow. Starogard Gd.

Urodzony 22 III 1922 r. w Chojnicach; syn Józefa i Rozalii z d. Urbańskiej. Ojciec, sierżant w Baonie Strzelców w Chojnicach, w latach trzydziestych przeniósł się z rodziną do Czerska, gdzie został szefem powstałej Kompanii Obrony Narodowej.

Przedwojenny harcerz, poszukiwany przez Niemców (od lipca 1941 r. do lutego 1943 r.), ukrywał się m.in. u rodziny Wałaszewskich w Starogardzie Gd. W czasie okupacji pracował w stoczni Schichau w Gdańsku przy budowie okrętów wojennych, skąd w obawie przed aresztowaniem uciekł do Starogardu i podjął pracę w firmie malarskiej Niemca Lidtkie. W lipcu 1941 r. został zaprzysiężony przez Zygmunta Bączkowskiego ps. „Zyga” do konspiracyjnej organizacji „Jaszczurka”. W stoczni nawiązał z nim kontakt Feliks Rzeźnikowski. Z inicjatywy Bernarda Myśliwka Kmdt. Pom. Chorągwi Szarych Szeregów razem z Władysławem Lenzem utworzył trójkę konspiracyjną z zadaniem rozbudowy jej struktur w Starogardzie. Aresztowanie Myśliwka we wrześniu 1942 r. przerwało łączność z Sz. Sz. W 1942 r. razem z częścią starogardzkiego ZJ

*Stow. biograf. wojosp. pomorskiej 1939-1945, 31
Tomni 2001, 2.5*

wstąpił do oddz. partyzanckiego TOW „GP” dowodzonego przez Jana Szalewskiego ps. „Soból”. Bychowski uczestniczył w nawiązaniu kontaktów J. Szalewskiego z Heleną Lange ps. „Ciocia”. Aresztowany przez gestapo dn. 9 II 1943 r., więziony w Gdańsku, został osadzony w obozie koncentracyjnym Stutthof (nr oboz. 33684). Zbiegł podczas ewakuacji obozu.

Zmarł w Malborku 1 VII 1984 r.

Żonaty z Ireną Wałaszewską (1922–1981), członkinią „Jaszczurki”, która w grupie Jana Wałaszewskiego udzielała pomocy jeńcom z obozu przy ul. Gdańskiej w Starogardzie.

AMS, T. personalna, sygn. I-III-2137; APAK, T.: Pillar A., Szalewski J., Wałaszewski J., Wyczyński P.; Chrzanowski B., *Związek Jaszczurczy...*, s. 51, 134; Gąsiorowski A., *Szar. Szer...*, s. 85; Milewski J., *Jaszczurka 1941–1945*, s. 36 (teczka problemowa).

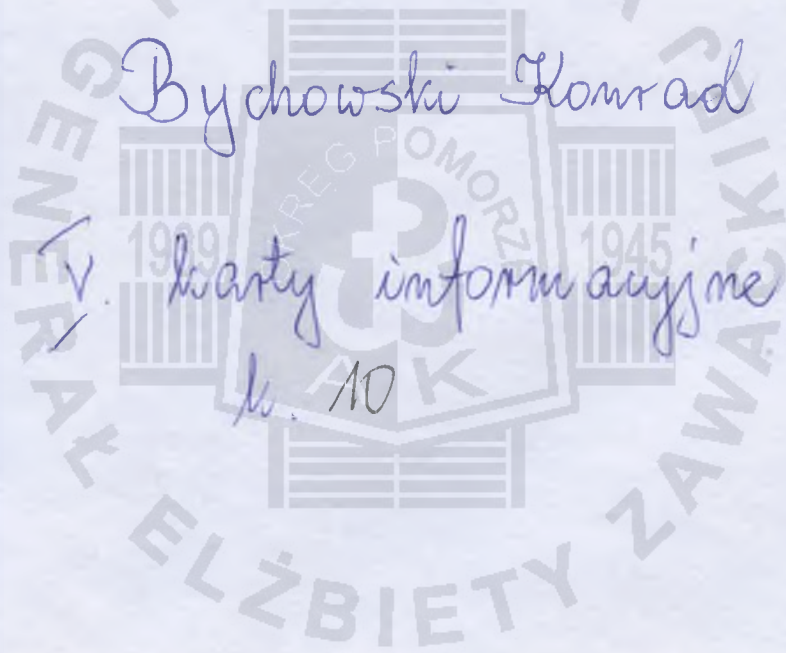
Elżbieta Skerska, Jan Wałaszewski

T: M-1006/1863 Jan.

Starogard
Gol.
2 f - JON G.P.

Bychowski Komrad

✓ v. karty informacyjne
k. 10

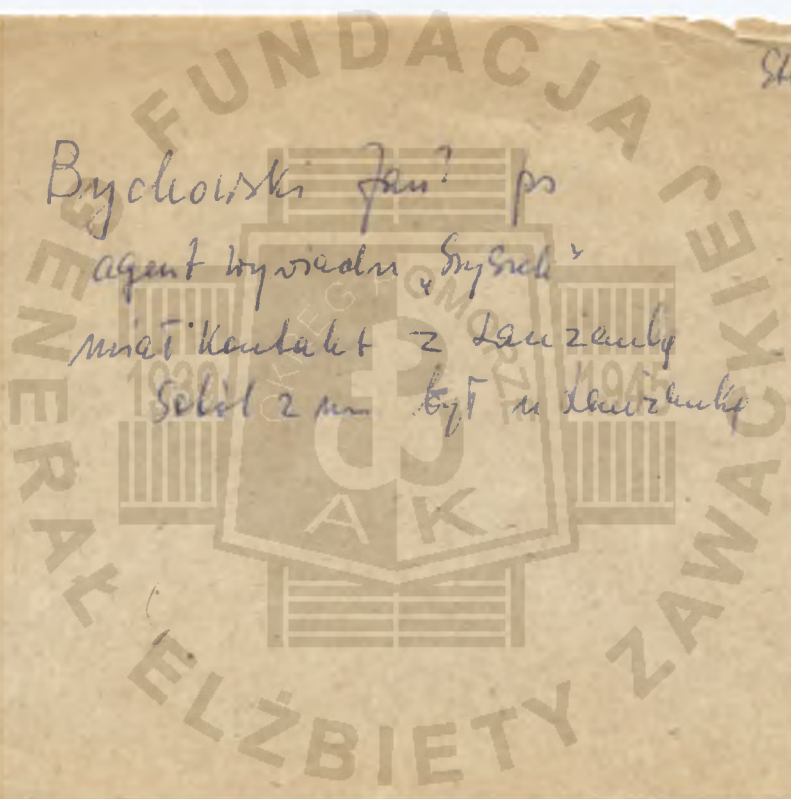
Stawogrod
1

Bychowski Jan? ps

agent wywiadu Strychowski

niekt kontakt z Lauzeulby

Selot z m. był w Lauzeulby

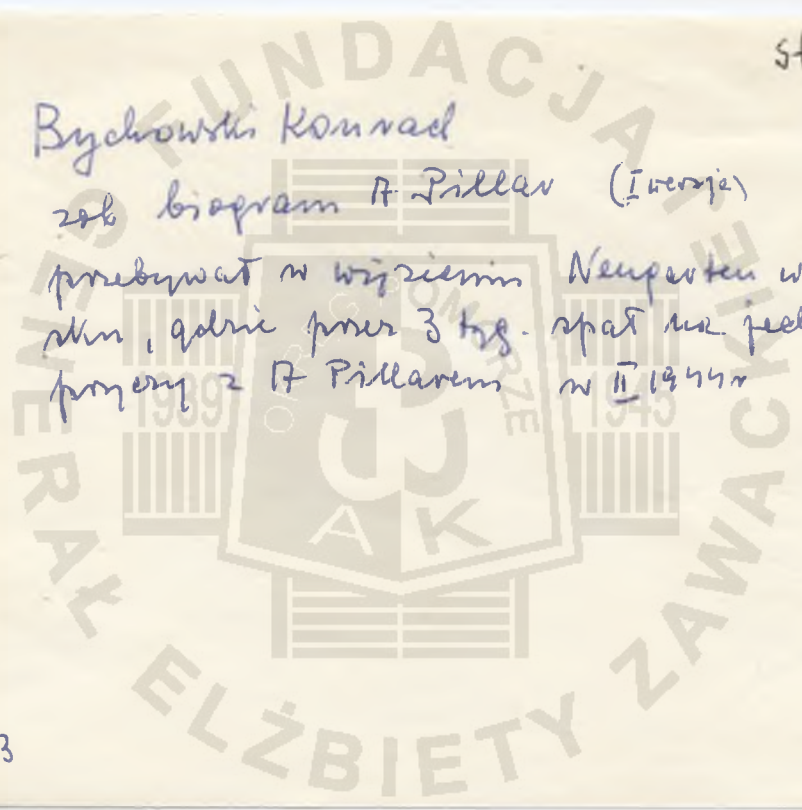

a

Starogard
gryt

Bychowski Konrad
zob. biogram H. Piller (Iwerski)
przebywał w więzieniu Neuparken w Goleni-
sku, gdzie przez 3 tyg. spał na jednej
pogodzie z H. Pillerem w II 1944 r.

ΣΖ-93

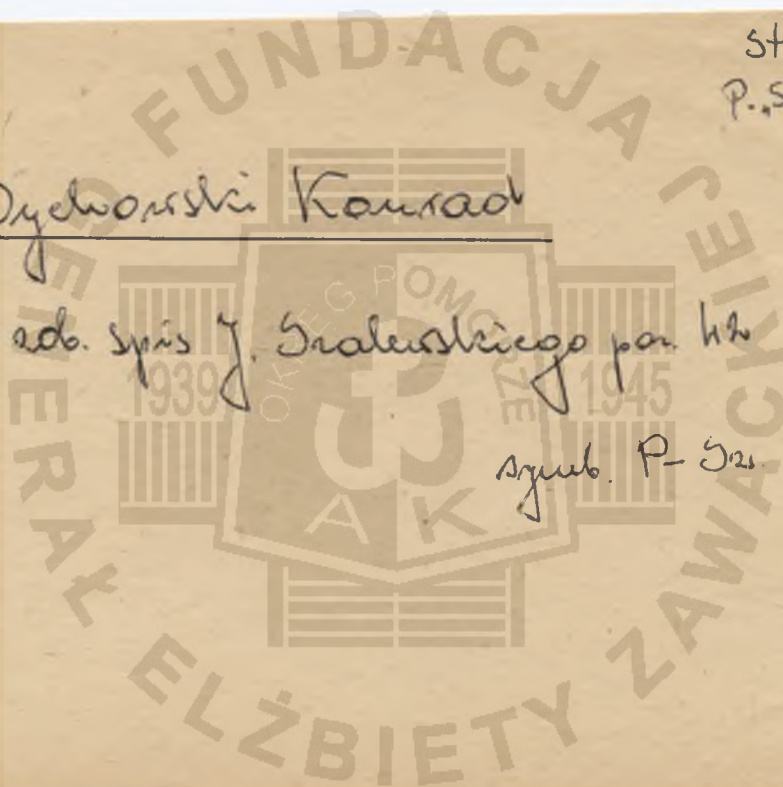

Starość
P. Szyszkowski

Bychowski Kuraol

ed. spis J. Graleuskiego par. 12

syub. P-521

Tczew
Zj

4

BYCHOWSKI KONRAD

Członek ^{zaprzysiężony} Zarządu G. szczurki

T.: Baćzkowski Z., insp. Tczew I/13

MC 97

Bychowski Tomasz

5

Arestowany 2 lutego 1943r.
podczas likwidowania przez gestapo
goleńskiego struktury pomorskich Zw.
Jasowca: po trzymiesięcznym
śledztwie w Goleńskim osadzony w
obozie Stutthof (nr. 33684).

Zob: Gęsiomowski A., Szere Ser. ... 1, s. 86

Wd. Tom 101

Bychowski Konrad
ps. "Iwakus"

Starogard
Gol. 6
Zw. Jesz.
TOW Gryfka
-P/W

- zaproszenie get Jana Wata-
szewskiego do Gryfa Pomor-
skiego;
- przesłany przez gestapo ulry-
wet się w okr. lipiec 1941 do
8 lutego 1943. u rodziców
J. Wataszewskiego w Starogardzie
Gol. ul. Hallera 21a (obecnie)
zob. t. osob. J. Wataszewskiego
nr M-642/1294

Wd. V, 98

Bychowski Konrad 7

W czasie okupacji pracował
w stożni Schlichau w Golan'sku
jako robotnik przy budowie obiektów
podwodnych. Tam także pracował
Feliks & Dąbrowski, z którym nawiązał
kontakt (spotkali się w II poł. 1941 r.
na dworcu w Gdan'sku) Bernard Dąbrowski,
który wrócił (po spotkaniu w domu
Dąbrowskiego w Czajnicach) zapytał Dąbrowskiego
do Sz. Szer - miał utworzyć

konspiracyjnie trojka - tak więc
wsprowadzić do Sz. Szer. nocem z Sta-
nowołu pracujących w szpitalu gdańskim razem
z nim (Przeźmiński). Bychowski ep,
Władysław Lenza. Seta 1942.

Za pośrednictwem Sz. Bychowskiego
i Jana Właszewskiego (ze Starogrodu)
zamieniono objęci działalność Sz. Szer.
- Starogrod, ale aresztowane we IX 1942 r.
D. Myśliwie przeważnie Sz. Szer. Szer.
sob. Gosiński et, Szere Szerepi..., s. 85

esk. VII '01

Bychowski Konrad

Chojnice 8
2HP
Jaszczurka

8. Bychowski Konrad, ur. 22.03.1922r. w Czersku, syn sierżanta 1
Bacnu Strzelców w Chojnicach /przed wojną 1930r. w ON w Czersku/
harcerz, w Jaszczurce od r.1941/1942, w połowie lutego 1944r. wię-
ziony w Gdańsku /ul.Neugarten 27/, po czym do końca wojny w OK
Stutthof. Dziś mieszka w Malborku.

zob: lista sepryzycyjnych signliw
Jaszczurka [w:] J. Milewski "Jaszczur-
ka 1941-45" str. 36
w tenże problemowe Jaszczurka

zob. VI 188

9

KONRAD BYCHOWSKI

od 1941 r. JASTROWKOWIEC, WRAZ Z ŻONĄ IRENA.

POŹNIEJ PRZYNALEŻNY DO WOJSKOWEJ ORG. "GRYF POMORSKI", PS. KRAKÓW
ZMARŁ W MALBORKU 1.07.1984r.

ŻONA IRENA BYCHOWSKA Z DOMU UNBAPREYSKA, URODZ. 10.04.1922r.
ZMARŁA 12.10.1981r.

(napisał Jan Wataszewski)
ps. "Rudy"

Bychowski Komrad Starogard¹⁰
Lif.

zob. Chramowski B., Związek Jaszczur-
sy i Wapodowe Siły Zbrojne
na Pomorzu..., Toruń 1997, s. 51, 5134.

Wp. X'3

Bychowski Konrad

ZESKANOWANE

